

Meer Zelfcontrole Minder Boos:

Een gefaseerd onderzoek naar een interventie op school voor kinderen met gedragsproblemen en LVB.

Achtergrond & onderzoeksvragen

Kinderen met een Licht Verstandelijke Beperking (LVB; IQ 50-85 en beperkingen in het adaptieve functioneren) laten meer hardnekkige gedragsproblemen zien (zoals agressief en opstandig gedrag) dan kinderen zonder LVB (Emerson et al., 2011). Alhoewel preventieve interventies voor kinderen met een LVB en gedragsproblemen hard nodig zijn, is onderzoek naar deze interventies schaars (Kok et al., 2016). Bij het ontwikkelen van interventies zijn specifieke aanpassingen cruciaal om te zorgen dat cognitief gedragstherapeutische (CGT) interventies aansluiten bij wat kinderen met een LVB nodig hebben en hoe zij leren (De Wit et al., 2012; Hronis et al., 2017).

Om deze reden is de school-interventie **Meer Zelfcontrole Minder Boos** ontwikkeld (Liber & De Boo, 2018). In deze interventie zijn **aanpassingen** gedaan voor de specifieke beperkingen waar kinderen met een LVB vaak tegenaan lopen, waaronder aanpassingen in het taalgebruik, een vaste structuur in de interventie en het zo concreet mogelijk weergeven van de inhoud. Hierbij is een groot deel van de **interventie-inhoud vertaald naar videoclips** (zie als voorbeeld <https://www.youtube.com/watch?v=4a20k3cZt7U>).

Fase 1: Pilot implementatiestudie

De eerste fase van het onderzoek bestaat uit een pilotstudie gericht op de volgende twee hoofdvragen:

- 1) **Hoe verloopt de implementatie van Meer Zelfcontrole Minder Boos?**
- 2) **Zien we aanwijzingen van vermindering van gedragsproblemen bij kinderen na deelname aan Meer Zelfcontrole Minder Boos?**

Fase 2: Gerandomiseerd onderzoek met controlegroep (RCT)

Vervolgens zullen we ons richten op de effectiviteit, mechanismes (sociale informatieverwerking en emotieregulatie) en moderators (gedragsproblemen bij aanvang, IQ, therapeutische factoren/relatie) van de interventie, middels een RCT. Hierbij staan de volgende vraagstellingen centraal:

- 1) **Is Meer Zelfcontrole Minder Boos effectief in het verminderen van gedragsproblemen bij kinderen met een LVB?**
- 2) **Verloopt de vermindering in gedragsproblemen via verbeteringen in sociale informatieverwerking en/of emotieregulatie?**
- 3) **Beïnvloeden factoren zoals gedragsproblemen aan het begin van de training, IQ en het therapeutisch proces de effectiviteit van de interventie?**

Meer Zelfcontrole Minder Boos:

Een gefaseerd onderzoek naar een interventie op school voor kinderen met gedragsproblemen en LVB.

Methode

De interventie

Het geïndiceerde preventieve interventieprogramma *Meer Zelfcontrole Minder Boos* is bedoeld voor kinderen met een LVB en gedragsproblemen, die tussen de 9 en 14 jaar oud zijn. Het bestaat uit één individuele sessie, tien groepsessies (3-5 kinderen per groep) en een boostersessie, gegeven door een trainer en een co-trainer op school. Voor meer informatie over de training, kijk op www.swpbook.com/1947

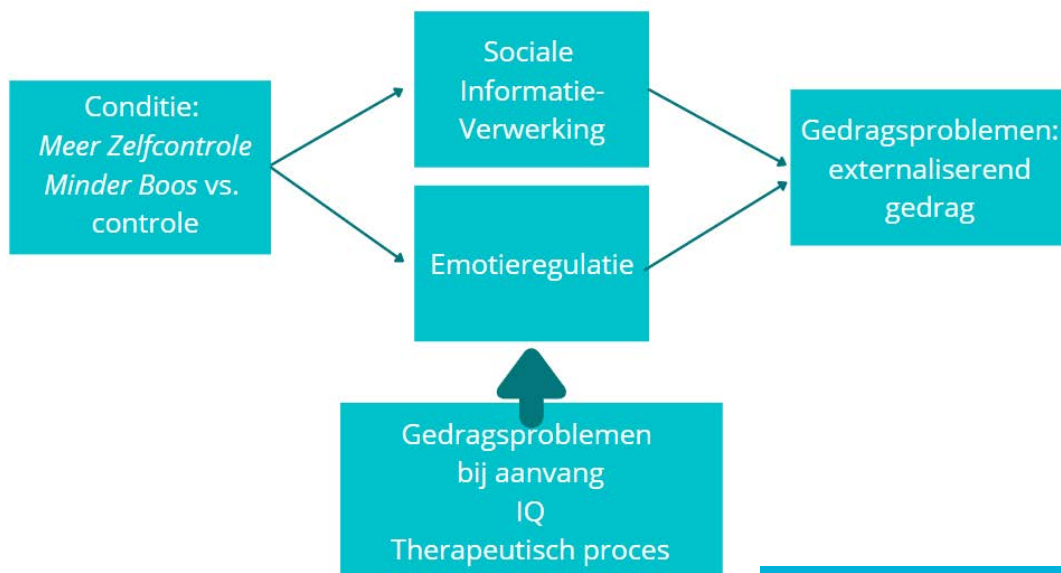
Fase 1: Pilotstudie

Een pilotstudie werd uitgevoerd om het implementatieproces van de training te evalueren en om na te gaan of er aanwijzingen waren van afname van gedragsproblemen. Het implementatieproces werd in kaart gebracht middels vragenlijsten voor kinderen en interventietrainers. Gedragsproblemen werden middels herhaalde metingen in kaart gebracht bij 22 kinderen met de Strength and Difficulties Questionnaire (SDQ) – Gedragsproblemen subschaal (kind en leerkrachtrapportage) en werden op individueel niveau geanalyseerd middels reliable change indices (RCI) en simulation modeling analyses.

Fase 2: Gerandomiseerd onderzoek met controlegroep

Het gerandomiseerd onderzoek met controlegroep (*randomized controlled trial; RCT*) zal starten in september 2021. Scholen worden willekeurig toegewezen naar ofwel de interventieconditie of de controleconditie (gebruikelijke zorg van school). Deelnemers zijn kinderen met lage cognitieve capaciteiten (congruent met een LVB) en gedragsproblemen tussen de 9 en 14 jaar oud. Er wordt getracht om zo'n 214 kinderen in de studie te includeren. Gedragsproblemen worden gemeten middels een multi-informant benadering (namelijk, kind, ouders, leerkracht) met de Aseba vragenlijsten – externaliserend gedrag subschaal. Multivariate analyses en structural equation modeling zullen worden toegepast om verbanden uit Figuur 1 te toetsen.

Figuur 1. Schematische weergave van de te toetsen verbanden in de RCT.

Meer Zelfcontrole Minder Boos:

Een gefaseerd onderzoek naar een interventie op school voor kinderen met gedragsproblemen en LVB.

Universiteit Utrecht

Voorlopige resultaten fase 1: pilotstudie

De pilotstudie is momenteel in de afrondende fase. Data rondom de implementatie zijn nog niet geanalyseerd, maar alle zorgprofessionals van de deelnemende scholen hebben aangegeven dat de interventie toepasbaar en de moeite waard is voor de doelgroep.

RCI zijn berekend voor 12 van de kinderen (11 jongens; *M* leeftijd=13.5, leeftijd range 13-15; *M* IQ = 77, IQ range 67-85) op basis van de leerkrachtrapportage van gedragsproblemen (Tabel 1). De RCI methode (Jacobson & Truax, 1991) maakt het mogelijk om significante en relevante verandering binnen het individu te toetsen. Voor iedere participant is afzonderlijk een RCI berekend, op basis van de eerste voormeting en de laatste nameting (3-6 weken na de interventie). RCI's worden geïnterpreteerd volgens de richtlijnen van Wise (2004), zoals beschreven in Figuur 2.

De voorlopige resultaten wijzen uit dat zo'n 6 kinderen (50%) positieve verandering laten zien van de eerste voormeting tot de laatste nameting (5-6 weken na afronden interventie). 4 kinderen laten geen verandering zien. 2 kinderen laten een (milde) verslechtering zien.

Figuur 1. Interpretatie van de RCI gebaseerd op Wise (2004).

RCI score	Categorie
> 1.96	Betrouwbare verbetering
1.28 – 1.95	Matige verbetering
0.84 – 1.27	Milde verbetering
-0.83 – 0.84	Geen verandering
-0.84 – -1.27	Milde verslechtering
-1.28 – -1.95	Matige verslechtering
< -1.96	Betrouwbare verslechtering

Tabel 1. Voorlopige resultaten van de RCI in de pilotstudie.

SDQ gedragsproblemen leerkrachtrapportage			RCI leerkrachtrapportage	
	Voormeting	Nameting	Score	Categorie
Kind 1	5	6	-1.84	Matige verslechtering
Kind 2	4	3	0.61	Geen verandering
Kind 3	8	4	2.45	Betrouwbare verbetering
Kind 4	2	5	-1.84	Matige verslechtering
Kind 5	2	0	1.23	Milde verbetering
Kind 6	5	3	1.23	Milde verbetering
Kind 7	9	7	1.23	Milde verbetering
Kind 8	2	2	0.00	Geen verandering
Kind 9	2.5	1	0.92	Milde verbetering
Kind 10	5	2	1.84	Matige verbetering
Kind 11	4	3	0.61	Geen verandering
Kind 12	2	2	0.00	Geen verandering

Meer Zelfcontrole Minder Boos:

Een gefaseerd onderzoek naar een interventie op school voor kinderen met gedragsproblemen en LVB.

Discussie voorlopige resultaten fase 1: pilotstudie

De voorlopige resultaten van de pilotstudie laten zien dat in elk geval bij de helft van de kinderen verbetering optrad in gedragsproblemen na deelname aan *Meer Zelfcontrole Minder Boos*, gebaseerd op leerkrachtgerapporteerde gedragsproblemen. Resultaten verschillen echter per individu. Twee kinderen zijn licht achteruitgegaan.

Met de resultaten uit de pilotstudie valt niet vast te stellen of de veranderingen te wijten zijn aan de interventie zelf, omdat er geen controlegroep was. Daarnaast zijn de resultaten nu nog onvolledig. Kinderen van de voorlopige analyses zijn allemaal aan de hoge kant van de leeftijdsgrens van de interventie, met een enkeling zelfs boven de leeftijdsgrens (leeftijdsgrens voor *Meer Zelfcontrole Minder Boos* in de RCT 9-14 jaar, range in de pilot 13-15 jaar). Momenteel wordt er data verzameld bij kinderen van jongere leeftijd (9-12 jaar). Desondanks laten de voorlopige resultaten van de pilotstudie zien dat er bij de helft van de kinderen positieve verandering optreedt na deelname aan de geïndiceerde preventieve schoolinterventie *Meer Zelfcontrole Minder Boos*. Bovendien gaven zorgprofessionals tot nu toe aan dat de interventie toepasbaar en de moeite waard is bij deze doelgroep.

Klinische relevantie en mogelijke implicaties na afronding

Ondanks dat de eerste resultaten van de pilotstudie er veelbelovend uitzien, kunnen de vragen over de effectiviteit, mechanismes en onder welke omstandigheden er verandering optreedt nog niet beantwoord worden. Onderzoek naar deze vragen start in september 2021, middels de RCT. Scholen kunnen zich al aanmelden.

De inzichten die uit het volledige onderzoek gaan voortkomen kunnen implicaties hebben op de volgende gebieden:

- Mogelijk draagt het onderzoek bij aan het ontwikkelen van een “evidence-base” voor interventies bij kinderen met een LVB en gedragsproblemen. *Evidence-based* interventies zijn er nu nauwelijks voor deze doelgroep, wat er voor zorgt dat er maar beperkt op de wetenschap gebaseerde handvatten zijn voor zorgprofessionals.
- Als de interventie niet effectief bevonden wordt, kan dit betekenen dat de populatie andere behoeften heeft dan de doorgevoerde aanpassingen bij deze interventie. Een dergelijke bevinding kan leiden tot uitgebreider onderzoek naar wat potentieel werkt voor de (preventieve) behandeling van kinderen met een LVB en gedragsproblemen.

Kortom, deze studie brengt ons dichterbij het implementeren (als effectief bevonden) of het verder ontwikkelen van een interventie “die werkt” voor kinderen met een LVB en gedragsproblemen.